

Frida Olin

40699

Följ med på en tidsresa!

Inledning

I min podcast berättar jag om min magistersavhandling "Välkommen till dåtiden". Det är en narrativ analys av tre historiska romaner för barn med syftet att undersöka hur romanerna förmedlar den historiska miljön och kulturen till läsaren.

Jag diskuterar i podcasten tre teman som återkommer i alla tre romaner; balansen mellan främmande och bekant, våld och utsatthet och barnets roll. Dessa tre teman står också i centrum i det här tilläggs materialet. Här ger jag förslag på övningar och diskussionsfrågor till klassen för att eleverna ska bli uppmärksamma på dessa teman.

Romanerna i min analys är "Bronsdolken: Den utstötta" av Michelle Paver, "Gladiator: Kampen för frihet" av Simon Scarrow och "Stockholms blodbad" av Cecilia Sidenblad, men jag tror att samma teman kan återkomma även i andra historiska romaner.

Främmande och bekant

Skönlitteratur har en förmåga att låta läsaren få erfarenhet av miljöer, kulturer och karaktärer som är mycket främmande från dem hen möter i sin egen vardag. Dessa upplevelser kan vara en källa till ökad förståelse för världen, men det finns också en risk att det främmande kan bli alldeles för överväldigande. Ifall läsaren inte hittar någonting i texten som är bekant och möjligt att relatera till så är risken stor att hen avfärdar texten som tråkig eller svår. (Rosenblatt, 1996.)

Med dessa två övningar kan man uppmärksamma eleverna på att den historiska miljön och kulturen i romanen bjuder på både främmande och bekanta inslag.

Övning 1

Likheter och skillnader

Övningen kan göras antingen i helklass eller så att eleverna jobbar i grupper. Rita två spalter på ett papper. Skriv "Likheter" ovanför den ena och "Skillnader" ovanför den andra. Eleverna ska nu jämföra den historiska tidsperioden i romanen med den tid de själva lever i och anteckna vad som är lika och annorlunda då jämfört med nu.

Övning 2

Miljöbild

Kan göras som en fortsättning på Övning 1. Eleverna kan jobba enskilt eller i par. Varje elev/par får två papper (A3 är bra storlek). Diskutera hur den historiska miljön i romanen kan ha sett ut respektive hur miljön i vår tid ser ut. Eleverna ska nu på det ena pappret rita den historiska miljön och på det andra vår egen miljö. Bilderna ska dock flyta ihop, så att när man sätter dem bredvid varandra ser de ut som en enda stor bild. Det betyder att där de två bilderna möter varandra så ska eleverna rita sådant som finns både i den historiska miljön och i vår egen miljö.

Våld och utsatthet

Man behöver inte skygga för mer allvarliga teman i romaner. Horton (2014) menar att elever som genom skönlitteratur får undersöka krig och våld kan bli måna om att hitta strategier för att lösa konflikter och bevara fred. Nedan är några diskussionsfrågor som kan styra ett samtal på det temat.

Övning 3

Diskussionsfrågor

- Vilka typer av vapen dyker upp i texten?
- Vad används dessa till?
- Mot vad behöver karaktärerna skydda sig? Varför?
- Vilka förändringar kunde man göra i den historiska miljön och kulturen för att karaktärerna inte skulle vara så utsatta?
- I vilka situationer i vår egen miljö och kultur är vi utsatta?
- Vad kunde man göra för att hjälpa i dessa situationer?

Barnets roll

I skönlitteratur har man möjlighet att sätta sig in i hur det skulle vara bokens huvudkaraktär och se, hör, känna och uppleva de saker som hen gör. Detta innebär också en möjlighet att prova på olika roller som man annars själv inte skulle kunna ha i den verkliga världen (Brodow & Rininsland, 2005).

Övning 4

Mina roller

Eleverna reflekterar antingen individuellt eller i små grupper kring vilka roller de har i sitt liv (t.ex. bar, elev, klasskamrat) och vad som förväntas av dem i dessa roller. Gör därefter samma övning, men med en karaktär ur romanen.

Övning 5

Ansvarsvandring

Kan göras antingen i helklass eller i grupper. En eller flera elever representerar karaktärer ur romanen de läser. En eller flera elever representerar sig själva. Eleverna står vid startpunkten på en utmarkerad sträcka. Läraren eller en elev läser upp ett antal påståenden. Ifall någon elev upplever att påståendet stämmer in på hen eller karaktären hen representerar, så får hen ta ett steg framåt. Ifall påståendet inte stämmer får hen stå kvar på sin plats. Ifall man är osäker på ifall påståendet stämmer in så kan man diskutera i gruppen. När alla påståenden lästs upp ser man vem som kommit längst och kortast sträcka och diskuterar varför.

Påståendena ska beröra saker som eleven/karaktären har eller kan ha ansvar för i sin vardag.

Exempel på sådana påståenden kan vara:

- Jag arbetar
- Jag odlar/jagar/samlar min egen mat
- Jag lagar min egen mat
- Jag tjänar mina egna pengar
- Jag syr mina egna kläder
- Jag tvättar mina egna kläder
- Jag kan läsa
- Jag skaffar mig en utbildning

Källor

Brodow, B., & Rininsland, K. (2005). *Att arbeta med skönlitteratur i skolan: praktik och teori*. Studentlitteratur.

Horton, T. (2014) 'I Am Canada': Exploring Social Responsibility in Social Studies Using Young Adult Historical Fiction. *Canadian Social Studies* 47(1), 26-43.

Rosenblatt, L. (1995). *Literature as exploration* (5. ed.). Modern Language Association of America.